

Prawo dalszego prowadzenia działalności gospodarczej w świetle austriackiej ustawy o działalności gospodarczej

The right to continue business activity under the Austrian business act
Право на продолжение предпринимательской деятельности в свете австрийского
Закона о предпринимательской деятельности
Право на продовження ведення підприємницької діяльності згідно з Австрійським
законом про підприємницьку діяльність

PAWEŁ WIDERSKI

Dr, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
e-mail: pawel.widerski@kul.pl, <https://orcid.org/0000-0002-5808-8645>

Streszczenie: W artykule przedstawiona została problematyka prawa dalszego prowadzenia działalności gospodarczej unormowanego w prawie austriackim. Zgodnie z definicją legalną jest to prawo kontynuowania działalności gospodarczej na podstawie zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej innej osoby. Prawo dalszego prowadzenia działalności gospodarczej powstaje dodatkowo do zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej właściciela przedsiębiorstwa i stanowi niezależną podstawę prawną do prowadzenia działalności gospodarczej. Zasadniczo służy utrzymaniu przedsiębiorstwa po śmierci przedsiębiorcy, ale jego celem może być także przymusowa sprzedaż przedsiębiorstwa w celu zaspokojenia wierzycieli. W prawie polskim nie ma jednak możliwości wprowadzenia prawa dalszego prowadzenia działalności gospodarczej przede wszystkim dlatego, że nabycie spadku przez spadkobierców następuje tu *ipso iure* w chwili śmierci spadkodawcy.

Słowa kluczowe: sukcesja, działalność gospodarcza, prawo dalszego prowadzenia działalności gospodarczej, zarząd sukcesyjny

Summary: The present article discusses the problem of the right to continue business activity that is regulated in Austrian law. According to the legal definition it is the right to continue the conducting of business activity based on another person's business license. The right to continue business activity arises in addition to the business license of the owner of the enterprise and provides an independent legal basis for conducting business activity. Generally, it operates to support the business after the death of the entrepreneur, but may also have the purpose of compulsory selling the enterprise to satisfy creditors. However, the right to continue business activity cannot be introduced in Polish law, mainly because in Polish law acquisition of inheritance by the heirs takes place *ipso iure* at the time of the testator's death.

Key words: succession, business activity, right to continue business activity, succession management

Резюме: В статье представлен вопрос о праве на продолжение предпринимательской деятельности, урегулированный австрийским законодательством. Согласно юридическому определению, это право продолжать предпринимательскую деятельность на основании разрешения на ведение предпринимательской деятельности другого лица. Право на продолжение возникает в дополнение к предпринимательской лицензии владельца компании и представляет собой самостоятельное правовое основание для осуществления предпринимательской деятельности. В принципе, оно служит для поддержания предприятия после смерти предпринимателя, но его целью может быть и принудительная продажа предприятия для удовлетворения кредиторов. В польском законодательстве, однако, невозможно ввести право

на продолжение ведения предпринимательской деятельности, прежде всего потому, что приобретение наследства наследниками происходит *ipso iure* в момент смерти наследодателя.

Ключевые слова: правопреемство, предпринимательская деятельность, право на продолжение предпринимательской деятельности, управление в силу правопреемства

Резюме: У статті розглядається питання права на продовження ведення підприємницької діяльності, що регулюється австрійським законодавством. Відповідно до законодавчого визначення, це право на продовження підприємницької діяльності на підставі дозволу на ведення підприємницької діяльності іншої особи. Право на продовження підприємницької діяльності виникає поруч з дозволом на ведення підприємницької діяльності власника підприємства і є самостійною правовою підставою для ведення підприємницької діяльності. По суті, служить воно підтримці ведення підприємницької діяльності після смерті підприємця, але може також мати на меті примусовий продаж підприємства для задоволення кредиторів. Однак у польському законодавстві неможливо запровадити право на продовження ведення підприємницької діяльності насамперед тому, що спадщина набувається спадкоємцями *ipso iure* на момент смерті спадкодавця.

Ключові слова: правонаступництво, підприємницька діяльність, право на продовження підприємницької діяльності, правління спадкування

Wstęp

W dniu 25 listopada 2018 r. weszła w życie ustawa z dnia 5 lipca 2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw¹. W założeniu projektodawcy podstawowym celem rzezczonej regulacji jest zapewnienie przedsiębiorcom będącym osobami fizycznymi warunków do zachowania ciągłości funkcjonowania przedsiębiorstwa po ich śmierci, przy uwzględnieniu, że przedsiębiorstwo należy postrzegać jako dobro prawne, mające nie tylko wartość majątkową i gospodarczą, ale także społeczną. Natomiast celem dodatkowym jest wzmocnienie ochrony praw osób trzecich, związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa, w tym przede wszystkim pracowników, kontrahentów, konsumentów i innych podmiotów współpracujących z przedsiębiorcą². Wprowadzenie do polskiego porządku prawnego *novum*, jakim jest zarząd sukcesyjny, inspirowane do zwrócenia większej uwagi na rozwiązania legislacyjne problemu

¹ Tekst jednolity: Dz. U. z 2021 r. poz. 170. W pierwotnym tekście tytuł brzmiał: „o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej”. Został on zmieniony w wyniku nowelizacji, która została dokonana na podstawie art. 66 ustawy z dnia 31 lipca 2019 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia obciążeń regulacyjnych, Dz. U. z 2019 r. poz. 1495, która weszła w życie 1 stycznia 2020 r.

² Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej, druk nr 2293, Sejm VIII kadencji, s. 8; zob. także: J. Bieluk, *Ustawa o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej. Komentarz*, Warszawa 2019, s. 5–6; A. Mariański, *Ustawa o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej*, w: *Planowanie sukcesyjne. Prawne i podatkowe aspekty zarządu sukcesyjnego przedsiębiorstwem osoby fizycznej*, red. A. Mariański, Warszawa 2019, s. 16–17.

sukcesji pokoleniowej przedsiębiorstw prowadzonych przez osoby fizyczne, jakie przyjęte są w zagranicznych systemach prawnych.

Zarówno w polskim, jak i w obcych systemach prawnych istnieje wiele figur prawnych, znajdujących zastosowanie do przeprowadzenia sukcesji pokoleniowej przedsiębiorstwa po śmierci przedsiębiorcy indywidualnego, w szczególności chodzi o wykonawcę testamentu, zapis windykacyjny, wniesienie przedsiębiorstwa jako aportu do spółki, przekształcenie przedsiębiorcy w spółkę, trust, prokurę lub pełnomocnictwo niegasnące na skutek śmierci mocodawcy³. Nie są to jednak figury predestynowane do przeprowadzenia sukcesji, mogą jednak zostać użyte do tego, by niejako „dodatkowo” osiągnąć taki cel. W tak nakreślonej optyce należy zwrócić uwagę zwłaszcza na funkcjonujące w prawie austriackim prawo dalszego prowadzenia działalności gospodarczej (*Fortbetriebsrecht*), które regulują §§ 41–45 *Gewerbeordnung*⁴, dlatego że wspólnym mianownikiem tej instytucji z zarządem sukcesyjnym jest to, że została ona koncepcyjnie zaprojektowana właśnie do realizacji sukcesji pokoleniowej przedsiębiorstw prowadzonych przez osoby fizyczne, tak jak zarząd sukcesyjny, a odmiennie niż wiele innych instytucji, które niejako przy okazji mogą zostać użyte do osiągnięcia tego celu.

Problem badawczy niniejszego artykułu ma charakter deskryptywny. Jego celem jest bowiem przedstawienie (opis) prawa dalszego prowadzenia działalności gospodarczej, które funkcjonuje w prawie austriackim.

1. Istota prawa dalszego prowadzenia działalności gospodarczej

Prawo dalszego prowadzenia działalności gospodarczej (prawo kontynuacji) w prawie austriackim jest pojęciem języka prawnego. Jego definicja legalna nawiasowa została zawarta w § 41 Abs. 1 *in principio* GewO, zgodnie z którym jest to prawo kontynuowania działalności gospodarczej na podstawie zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej innej osoby⁵. „Kontynuacja” oznacza w tym przy-

³ A. Mariański, *Sukcesja przedsiębiorstw prowadzonych przez osoby fizyczne na gruncie ustawodawstw wybranych jurysdykcji*, Monitor Prawniczy 2019, nr 23, s. 1263 i nast.; R. Wrzecieć, *Zarządca sukcesyjny przedsiębiorstwa w spadku. Status i charakter prawny*, Warszawa 2020, s. 23 i nast.

⁴ Bundesrecht konsolidiert: Gesamte Rechtsvorschrift für Gewerbeordnung 1994, Fassung vom 30.04.2018, StF: BGBl. Nr. 194/1994 (WV), <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10007517&FassungVom=2018-04-30> [dostęp: 7.02.2022 r.] (dalej: GewO).

⁵ H. Grabler, H. Stolzlechner, H. Wendl, *Kommentar zur GewO*, Wien–New York 2011, s. 536, 537; M. Köhler, w: *Kommentar zur Gewerbeordnung 1994. Band 1. §§ 1–93*, red. D. Ennöckl, N. Raschauer, W. Wessely, Wien 2015, s. 456.

padku wykonywanie działalności gospodarczej przez osobę uprawnioną do kontynuowania działalności gospodarczej na podstawie zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej, które uzyskała inna osoba⁶.

Zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej (pierwotne) wygasa co do zasady z chwilą wystąpienia zdarzenia określonego w § 85 GewO, w tym śmierci osoby fizycznej. Jednak w przypadku prawa do kontynuowania działalności gospodarczej, zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej osoby fizycznej nie wygasa z chwilą jej śmierci⁷. Jak bowiem wynika z § 85 Z 1 GewO w przypadku kontynuowania działalności gospodarczej (§§ 41–45 GewO) zezwolenie nie kończy się z chwilą śmierci osoby fizycznej, a jedynie z wygaśnięciem prawa do kontynuowania działalności. Jak pisze Matthias Köhler, z elementów składowych § 42 GewO (spadek, śmierć etc.) wynika jasno, że prawo dalszego prowadzenia działalności gospodarczej dotyczy tylko osób fizycznych⁸.

Prawo kontynuowania działalności gospodarczej powstaje dodatkowo do zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej właściciela przedsiębiorstwa (*Gewerbeinhaber*). Pod tym względem stanowi niezależną podstawę prawną do prowadzenia działalności gospodarczej, którą należy odróżnić od zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej⁹. Osobie uprawnionej do dalszego prowadzenia działalności gospodarczej (*Fortbetriebsberechtigte*), która prowadzi taką działalność gospodarczą na podstawie prawa kontynuacji, przysługuje status przedsiębiorcy (§ 38 Abs. 5 GewO)¹⁰. Istotnymi elementami prawa dalszego prowadzenia działalności gospodarczej są: przedsiębiorstwo, zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej innej osoby, a także kontynuacja działalności gospodarczej po wystąpieniu przypadku dalszego prowadzenia działalności w rozumieniu § 42 i nast. GewO¹¹.

Podstawą prawną dalszego prowadzenia działalności jest zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej udzielone innej osobie, niezależnie od sposobu, w jaki zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej zostało jej udzielone¹². Prawo kontynuowania działalności gospodarczej może wynikać wyłącznie

⁶ H. Grabler, H. Stolzlechner, H. Wendl, *Kommentar zur GewO...*, s. 539–540.

⁷ M. Köhler, w: *Kommentar zur Gewerbeordnung...*, s. 459.

⁸ Tamże, s. 466.

⁹ Tamże, s. 456.

¹⁰ S. Paliege-Barfuß, *Die Gewerbeordnung 1994 mit grundlegender Judikatur der Höchstgerichte sowie verweisenden und erläuternden Anmerkungen unter Heranziehung der Gesetzesmaterialien*, Wien 2017, s. 106.

¹¹ M. Köhler, w: *Kommentar zur Gewerbeordnung...*, s. 456.

¹² H. Grabler, H. Stolzlechner, H. Wendl, *Kommentar zur GewO...*, s. 539.

z prawa właściciela przedsiębiorstwa¹³. W orzeczeniu z dnia 19 marca 1975 r. Austriacki Sąd Administracyjny (VwGH) wskazał, że prawa do kontynuacji są prawami pochodnymi, w których „pierwotne prawo do prowadzenia działalności gospodarczej nadal istnieje”¹⁴. Tym samym, mimo że prawo do kontynuowania działalności gospodarczej stanowi samodzielną podstawę prawną wykonywania działalności gospodarczej, która różni się od zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej (§ 38 GewO), to stanowi ono prawo wtórne, które jest uzależnione od zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej (w momencie jego utworzenia) udzielonego innej osobie. Zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej (pierwotne) jest dodatkiem nie tylko do stworzenia, lecz również do zachowania prawa kontynuacji¹⁵. Powstanie prawa dalszego prowadzenia działalności nie wymaga wygaśnięcia zezwolenia na jej prowadzenie, tak że zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej nie kończy się automatycznie wraz z powstaniem prawa dalszego prowadzenia działalności. Natomiast w przypadku wygaśnięcia zezwolenia na prowadzenie działalności, wygasa również prawo wtórne do kontynuowania działalności. Jeżeli zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej utraci ważność przed dniem, w którym powstało prawo do kontynuowania działalności, to prawo do kontynuowania działalności nie może być dłużej wykonywane – zezwolenie na prowadzenie działalności musi istnieć w momencie powstania prawa do kontynuacji¹⁶. Prawo dalszego prowadzenia działalności i leżące u jego podstaw zezwolenie są zatem ściśle powiązane pod względem prawnym, a nawet mają charakter pomocniczy¹⁷.

Prawo kontynuowania działalności gospodarczej istnieje w tym samym zakresie, co pierwotne zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej. Jako przedsiębiorca, osoba uprawniona do dalszego prowadzenia działalności gospodarczej jest przy prowadzeniu działalności gospodarczej równa posiadaczowi zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej. Co do zasady, zakres i treść prawa do kontynuowania działalności określają prawa i obowiązki wynikające z zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej. Kontynuacja jest więc ściśle powiązana z działalnością gospodarczą. Decydująca jest chwila, w której powstaje prawo do kontynuowania działalności¹⁸. Podczas kontynuowania działalności gospo-

¹³ Tamże, s. 536, 539.

¹⁴ Orzeczenie Sądu Administracyjnego (VwGH) z dnia 19 marca 1975 r., VwSlg 8789A/1975, https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Vwgh&Dokumentnummer=JWT_1974001781_19750319X00 [dostęp: 7.02.2022 r.].

¹⁵ M. Köhler, w: *Kommentar zur Gewerbeordnung...*, s. 457.

¹⁶ Tamże.

¹⁷ H. Grabler, H. Stolzlechner, H. Wendl, *Kommentar zur GewO...*, s. 539.

¹⁸ M. Köhler, w: *Kommentar zur Gewerbeordnung...*, s. 458.

darczej, osoba uprawniona może – bez konieczności zmiany obszaru działalności przejmowanego przedsiębiorstwa – np. rozszerzyć go poprzez dodanie innego zakładu lub zaprzestać prowadzenia działalności w innym zakładzie uprzednio zarządzanym, lub całkowicie zaprzestać prowadzenia działalności, a tym samym zlikwidować przedsiębiorstwo¹⁹.

2. Podmioty uprawnione do dalszego prowadzenia działalności gospodarczej

W treści § 41 Abs. 1 GewO wymieniono podmioty, które mogą być potencjalnie uprawnione do dalszego prowadzenia działalności gospodarczej. Można dokonać podziału dychotomicznego praw kontynuowania działalności gospodarczej. Zasadniczo prawo kontynuowania działalności gospodarczej po śmierci osoby posiadającej zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej umożliwia kontynuowanie działalności gospodarczej, a tym samym służy utrzymaniu przedsiębiorstwa (prawo dalszego prowadzenia działalności gospodarczej w celu jej utrzymania; *Fortbetriebsrecht zwecks Betirebserhaltung*; § 41 Abs. 1 Z 1–3 GewO). Przewidziano jednak również prawa kontynuacji, które służą przymusowej sprzedaży przedsiębiorstwa w celu zaspokojenia wierzycieli (prawo dalszego prowadzenia działalności gospodarczej w celu sprzedaży przedsiębiorstwa; *Fortbetriebsrecht zwecks Betriebsverwertung*; § 41 Abs. 1 Z 4 i 5 GewO)²⁰. W związku z tym prawa kontynuacji przysługują następującym podmiotom:

- 1) masie spadkowej po właścicielu przedsiębiorstwa;
- 2) małżonkowi pozostającemu przy życiu lub zarejestrowanemu partnerowi, w którego prawne posiadanie przechodzi w całości lub w części przedsiębiorstwo, w drodze następstwa prawnego z powodu śmierci właściciela lub darowizny na wypadek śmierci;
- 3) na warunkach określonych powyżej, także dzieciom i dzieciom adoptowanym oraz dzieciom dzieci adoptowanych właściciela przedsiębiorstwa do ukończenia przez nie 24. roku życia;
- 4) masie upadłości;
- 5) wyznaczonemu przez sąd zarządcy przymusowemu lub dzierżawcy przymusowemu (§ 41 Abs. 1 Z 1–5 GewO).

¹⁹ H. Grabler, H. Stolzlechner, H. Wendl, *Kommentar zur GewO...*, s. 538.

²⁰ Tamże, s. 536–537; M. Köhler, w: *Kommentar zur Gewerbeordnung...*, s. 456.

Różne prawa dalszego prowadzenia działalności powstają automatycznie (*ex lege*) w odpowiednim momencie określonym w § 42 i nast. GewO. Nie ma konieczności podejmowania dodatkowych działań przez osobę uprawnioną do kontynuowania działalności (decyzji, oświadczenia woli lub nawet aktu administracyjnego)²¹. Jedyłą formalnością jest zgłoszenie rejonowemu organowi administracyjnemu zgodnie z § 345 Abs. 1 GewO (§ 42 Abs. 1, § 43 Abs. 1, § 44 GewO) rozpoczęcia wykonywania prawa kontynuacji działalności. Nie ma ono jednak charakteru konstytutywnego, tak że nie jest warunkiem koniecznym powstania prawa²². W konsekwencji, jeśli spełnione są wymogi kontynuowania działalności gospodarczej, organ dokonuje wpisu prawa kontynuacji do rejestru (*Gewerbeinformationssystem Austria*) i jedynie powiadamia o tym zgłaszającego (§ 345 Abs. 4 GewO).

Z punktu widzenia struktury podmiotowej prawa kontynuacji istotna jest też instytucja dyrektora zarządzającego (*Geschäftsführer*). Ze zdania pierwszego § 41 Abs. 4 GewO wynika, że jeśli prawo do dalszego prowadzenia działalności gospodarczej przysługuje osobie fizycznej, która nie udowodniła spełnienia warunków wymaganych do wykonywania danej działalności gospodarczej lub która nie uzyskała niezbędnego zezwolenia (§ 26 GewO), wówczas osoba lub osoby uprawnione do kontynuowania działalności gospodarczej, lub – w przypadku gdy nie są do tego samodzielnie uprawnione – ich przedstawiciel ustawowy, powołuje bez zbędnej zwłoki dyrektora zarządzającego (§ 39 GewO). Wynika z tego, że chodzi o żyjących małżonków i zarejestrowanych partnerów, dzieci, dzieci adoptowane i dzieci dzieci adoptowanych, jak również zarządców przymusowych lub dzierżawców przymusowych (§ 41 Abs. 1 Z 2, 3 i 5 GewO)²³. W zdaniu drugim § 41 Abs. 4 GewO został przewidziany wyjątek od obowiązku wynikającego ze zdania pierwszego, tak że jeżeli osoba lub osoby uprawnione do dalszego prowadzenia działalności gospodarczej nie mogą przedstawić świadectwa kwalifikacji wymaganego do prowadzenia działalności regulowanej w zakresie niektórych zawodów, organ administracyjny może, na ich wniosek, złagodzić wymogi, jeśli prowadzenie działalności gospodarczej bez dyrektora zarządzającego nie stwarza zagrożenia dla życia lub zdrowia osób.

Prawo do kontynuowania działalności powstaje niezależnie od powołania dyrektora zarządzającego²⁴. Tym samym brak wylegitymowania się przez osobę uprawnioną do dalszego prowadzenia działalności gospodarczej spełnieniem warunków

²¹ M. Köhler, w: *Kommentar zur Gewerbeordnung...*, s. 459.

²² W. Kinscher, *Die Gewerbeordnung 1994 mit grundlegender Judikatur der Höchstgerichte sowie verweisenden und erläuternden Anmerkungen unter Heranziehung der Gesetzesmaterialien*, Wien 2007, s. 93; M. Köhler, w: *Kommentar zur Gewerbeordnung...*, s. 464.

²³ M. Köhler, w: *Kommentar zur Gewerbeordnung...*, s. 462.

²⁴ Tamże, s. 463.

osobistych i ewentualny brak złagodzenia tych wymagań, nie stoi na przeszkodzie powstaniu prawa kontynuacji, przy czym dana osoba musi niezwłocznie powołać dyrektora zarządzającego (§ 39 GewO), który musi spełniać niezbędne warunki osobiste, zgodnie z § 39 Abs. 2 GewO²⁵.

Według zdania pierwszego § 41 Abs. 5 GewO, jeżeli prawo dalszego prowadzenia działalności gospodarczej przysługuje masie spadkowej lub masie upadłościowej, przedstawiciel masy spadkowej lub syndyk obejmuje funkcję dyrektora zarządzającego po otrzymaniu zawiadomienia o dalszym prowadzeniu działalności. Osoby te *ex lege* pełnią funkcję dyrektora zarządzającego po otrzymaniu zawiadomienia przez organ o kontynuowaniu działalności (§ 42 Abs. 1 i § 44 GewO)²⁶. W zdaniu drugim i trzecim § 41 Abs. 5 GewO przewidziany jest jednak wyjątek od powołania *ex lege* przedstawiciela masy spadkowej lub syndyka na funkcję dyrektora zarządzającego. Przedstawiciel masy spadkowej lub syndyk „nie jest uznawany” za dyrektora, tzn. nie obejmuje on funkcji dyrektora z mocy prawa, jeżeli prowadzenie działalności gospodarczej bez udziału dyrektora zarządzającego wiąże się z ryzykiem dla życia lub zdrowia ludzi²⁷. W takiej sytuacji podmiot uprawniony do dalszego prowadzenia działalności gospodarczej musi powołać dyrektora zarządzającego. Powołanie to musi być z kolei dokonane zgodnie z odpowiednimi przepisami dotyczącymi dyrektorów zarządzających²⁸.

3. Prawo dalszego prowadzenia działalności gospodarczej w celu jej utrzymania

Do grupy przypadków, gdy celem powstania prawa kontynuacji jest utrzymanie przedsiębiorstwa (*Fortbetriebsrecht zwecks Betriebsverwertung*), należy sytuacja, gdy prawo to przysługuje masie spadkowej (§ 42 GewO), a także pozostającemu przy życiu małżonkowi lub zarejestrowanemu partnerowi, dzieciom i dzieciom adoptowanym, a także dzieciom dzieci adoptowanych przez właściciela przedsiębiorstwa (§ 43 GewO). Utrzymanie przedsiębiorstwa jest zasadniczą teleologiczną racją funkcjonowania prawa kontynuacji w prawie austriackim.

²⁵ H. Grabler, H. Stolzlechner, H. Wendl, *Kommentar zur GewO...*, s. 551.

²⁶ Tamże, s. 554; W. Kinscher, *Die Gewerbeordnung...*, s. 91; M. Köhler, w: *Kommentar zur Gewerbeordnung...*, s. 462, 463; S. Paliege-Barfuß, *Die Gewerbeordnung...*, s. 108.

²⁷ H. Grabler, H. Stolzlechner, H. Wendl, *Kommentar zur GewO...*, s. 555.

²⁸ Tamże, s. 555; W. Kinscher, *Die Gewerbeordnung...*, s. 91; M. Köhler, w: *Kommentar zur Gewerbeordnung...*, s. 463; S. Paliege-Barfuß, *Die Gewerbeordnung...*, s. 108.

Zgodnie z § 42 Abs. 1 GewO prawo dalszego prowadzenia działalności gospodarczej powstaje z chwilą śmierci właściciela przedsiębiorstwa. Podmiotami prawa kontynuacji mogą być masy majątkowe, przede wszystkim spadek (§ 42 GewO). W okresie pomiędzy śmiercią spadkodawcy a przekazaniem spadku, spadkodawca już nie jest posiadaczem spadku, a spadkobierca jeszcze nim nie jest. W tym czasie generalnie uważa się, że spadek w stanie „spoczynku” („*ruhende*” *Nachlass*) jest sam w sobie osobą (prawną) i posiadaczem składników majątku²⁹. Prawo dalszego prowadzenia działalności gospodarczej przysługujące masie spadkowej powstaje natychmiast po śmierci właściciela przedsiębiorstwa³⁰.

Spadek jako następca prawny przejmuje całą pozycję prawną osoby zmarłej, posiadającej zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej, przy czym w odniesieniu do zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej nie przenosi się podmiotowego prawa publicznego (*subjektiv-öffentliche Recht*) osoby zmarłej, lecz tworzy się nowe prawo do dalszego prowadzenia działalności gospodarczej wynikające z tego ostatniego³¹. Przysługuje ono masie spadkowej po właścicielu przedsiębiorstwa. Jak wynika z dalszej części § 42 Abs. 1 GewO przedstawiciel masy spadkowej zobowiązany jest bez zbędnej zwłoki zawiadomić rejonowy organ administracyjny o rozpoczęciu dalszego prowadzenia działalności gospodarczej (§ 345 Abs. 1 GewO). Należy jednak wyraźnie zaznaczyć, że prawo kontynuacji przysługujące masie spadkowej powstaje z *ex lege* w dniu śmierci przedsiębiorcy, a nie z chwilą zawiadomienia przez przedstawiciela masy spadkowej³². Podobnie jak inne prawa dalszego prowadzenia działalności gospodarczej, również prawo z § 42 GewO powstaje niezależnie od zawiadomienia. Prawo kontynuacji działalności gospodarczej masy spadkowej powstaje nawet w przypadku braku spadkobierców. Decydujące znaczenie ma obowiązujące w chwili śmierci przedsiębiorcy zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej³³. Prawo kontynuowania działalności gospodarczej w przypadku masy spadkowej wygasa z mocy samego prawa wraz ze zdarzeniami wymienionymi w § 42 Abs. 2 GewO. Katalog tych zdarzeń jest wyczerpujący. Podstawowym zdarzeniem jest tutaj akt stwierdzający nabycie spadku (*Einantwortung*). Jednocześnie może powstać *ex lege* inne, nowe prawo do kontynuowania działalności (§ 43 Abs. 1 i § 44 GewO)³⁴.

²⁹ H. Grabler, H. Stolzlechner, H. Wendl, *Kommentar zur GewO...*, s. 556.

³⁰ Tamże, s. 557.

³¹ M. Köhler, w: *Kommentar zur Gewerbeordnung...*, s. 466; a także: W. Kinscher, *Die Gewerbeordnung...*, s. 93. Odmiennie zob. H. Grabler, H. Stolzlechner, H. Wendl, *Kommentar zur GewO...*, s. 556.

³² H. Grabler, H. Stolzlechner, H. Wendl, *Kommentar zur GewO...*, s. 557.

³³ M. Köhler, w: *Kommentar zur Gewerbeordnung...*, s. 466.

³⁴ Tamże, s. 467.

Według § 43 Abs. 1 GewO prawo dalszego prowadzenia działalności gospodarczej małżonka pozostającego przy życiu lub zarejestrowanego partnera oraz dzieci, dzieci adoptowanych, jak również dzieci dzieci adoptowanych przez właściciela przedsiębiorstwa powstaje w momencie, w którym wygasa prawo przysługujące masie spadkowej zgodnie z § 42 Abs. 2 GewO. Prawo do kontynuowania działalności gospodarczej przysługujące tym osobom „powstaje”, tzn. jest ustanawiane z mocy samego prawa, w momencie, w którym kończy się prawo kontynuacji przysługujące masie spadkowej zgodnie z § 42 Abs. 2 GewO³⁵.

To, czy małżonkowie rzeczywiście mieszkali razem, nie ma znaczenia w świetle prawa kontynuacji. Małżonek bez względu na płeć, tj. wdowiec tak samo jak wdowa, może korzystać z prawa do kontynuacji działalności gospodarczej na podstawie § 41 Abs. 1 Z 2 GewO. Prawo małżonka do kontynuowania działalności gospodarczej jest nieograniczone w czasie; nie kończy się wraz z ponownym zawarciem małżeństwa przez małżonka uprawnionego do kontynuowania działalności gospodarczej³⁶. Warunkiem powstania prawa do kontynuowania działalności gospodarczej jest przejście przedsiębiorstwa (byłego) właściciela w całości lub w części w posiadanie prawne współmałżonka lub zarejestrowanego partnera, z tytułu dziedziczenia lub darowizny na wypadek śmierci. Całkowite lub częściowe przeniesienie w posiadanie prawne nie ma miejsca, gdy dana osoba jest wyłączona z dziedziczenia w wyniku rozrządzenia testamentowego co do zasady, bądź przynajmniej w odniesieniu do przedsiębiorstwa³⁷.

Na takich samych warunkach, jak w przypadku żyjących małżonków i zarejestrowanych partnerów, dzieciom i dzieciom adoptowanym oraz dzieciom dzieci adoptowanych przedsiębiorcy przysługuje również prawo do kontynuowania działalności gospodarczej do ukończenia przez nie 24. roku życia. W związku z tym przedsiębiorstwo (byłego) właściciela musi zostać przekazane w całości lub w części w prawne posiadanie zstępnego (zstępnym) na podstawie dziedziczenia lub darowizny na wypadek śmierci³⁸. Prawo dalszego prowadzenia działalności gospodarczej przez dzieci, dzieci adoptowane i dzieci dzieci adoptowanych przysługuje tylko do ukończenia przez te osoby 24. roku życia. Wraz z upływem tego czasu prawo dziecka lub dziecka adoptowanego do kontynuowania działalności gospodarczej wygasa z mocy prawa. Od tego dnia, w celu dalszego prowadzenia przejmowanej

³⁵ H. Grabler, H. Stolzlechner, H. Wendl, *Kommentar zur GewO...*, s. 560.

³⁶ Tamże, s. 542.

³⁷ M. Köhler, w: *Kommentar zur Gewerbeordnung...*, s. 460.

³⁸ Tamże, s. 461.

działalności gospodarczej, wymagane jest uzyskanie przez nie niezależnego zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej³⁹.

Według zdania drugiego § 41 Abs. 1 GewO dalsze prowadzenie działalności gospodarczej przez małżonka lub zarejestrowanego partnera musi zostać zgłoszone przez małżonka lub zarejestrowanego partnera; dalsze prowadzenie działalności gospodarczej przez dzieci, dzieci adoptowane, jak również dzieci dzieci adoptowanych przez właściciela przedsiębiorstwa musi zostać zgłoszone przez ich przedstawiciela ustawowego, natomiast jeśli są oni zdolni do czynności prawnych – przez nich samych bez zbędnej zwłoki. Tym samym kontynuacja działalności gospodarczej przez dzieci, dzieci adoptowane i dzieci dzieci adoptowanych musi być zgłoszona przez ich prawnych przedstawicieli (np. rodziców), ale jeśli są już do tego uprawnieni (tj. od 18. roku życia), wówczas przez nie same⁴⁰. Ze zdania trzeciego § 41 Abs. 1 GewO wynika, że § 345 Abs. 1 GewO zastosowanie ma również w postępowaniu dotyczącym zgłoszenia dalszego prowadzenia działalności przez żyjącego małżonka lub inne osoby uprawnione w świetle § 41 Abs. 1 Z 2 i 3 GewO. Jeżeli spełnione są warunki dotyczące dalszego prowadzenia działalności gospodarczej przez pozostałego przy życiu małżonka i inne osoby uprawnione, organ musi zarejestrować prawo do dalszego prowadzenia działalności w rejestrze (GISA) i powiadomić ich o tym⁴¹. Powiadomienie ma jedynie skutek deklaracyjny, prawo powstaje (co do zasady już wcześniej) wraz z zakończeniem prawa przysługującego masie spadkowej⁴². Moment zgłoszenia nie ma znaczenia prawnego dla powstania prawa kontynuacji działalności pozostałego przy życiu małżonka i innych osób uprawnionych⁴³.

Przedsiębiorca nie może bezpośrednio pozbawić prawa kontynuowania działalności gospodarczej wskazanych osób, ale może zrobić to pośrednio przez testamentowe rozrządzenie przedsiębiorstwem, co wynika z § 41 Abs. 1 GewO⁴⁴. Prawo do kontynuowania działalności gospodarczej przez wskazane osoby uprawnione powstaje *ex lege*, bez konieczności podejmowania przez nie jakichkolwiek działań w celu jego powstania.

Pochodną koncepcji legislacyjnej prawa kontynuacji, według której powstaje ono dla poszczególnych grup osób uprawnionych *ipso iure*, w odpowiednim momencie określonym w § 42 i nast. GewO, jest przewidziana w § 43 Abs. 3 GewO

³⁹ H. Grabler, H. Stolzlechner, H. Wendl, *Kommentar zur GewO...*, s. 544.

⁴⁰ Tamże, s. 561.

⁴¹ Tamże.

⁴² M. Köhler, w: *Kommentar zur Gewerbeordnung...*, s. 469.

⁴³ H. Grabler, H. Stolzlechner, H. Wendl, *Kommentar zur GewO...*, s. 560.

⁴⁴ Tamże.

możliwość zrzeczenia się tego prawa przez pozostającego przy życiu małżonka lub zarejestrowanego partnera, a także przez dzieci, dzieci adoptowane i dzieci dzieci adoptowanych przez właściciela przedsiębiorstwa. Według zdania pierwszego § 43 Abs. 3 GewO małżonek lub zarejestrowany partner uprawniony do dalszego prowadzenia działalności gospodarczej oraz dzieci, dzieci adoptowane i dzieci dzieci adoptowanych uprawnione do dalszego prowadzenia działalności gospodarczej mogą zrzec się prawa dalszego prowadzenia działalności gospodarczej nie później niż miesiąc po powstaniu prawa dalszego prowadzenia działalności gospodarczej, ze skutkiem w postaci uznania, że prawo to w ogóle dla nich nie powstało. Oświadczenie o zrzeczeniu się ma zatem skutek *ex tunc*⁴⁵. Skutek zrzeczenia się *ex tunc* ma na celu zaoszczędzenie kosztów (opłaty, składki na ubezpieczenie społeczne etc.) ponoszonych przez osoby uprawnione do kontynuowania działalności gospodarczej, które z jakichkolwiek powodów nie są zainteresowane kontynuacją tej działalności⁴⁶. Ze zdania drugiego rzeczonego przepisu wynika, że zrzeczenie nie podlega odwołaniu.

Zgodnie z § 43 Abs. 2 GewO, jeżeli po śmierci przedsiębiorcy pozostaje małżonek lub zarejestrowany partner uprawniony do dalszego prowadzenia działalności gospodarczej, jak również dzieci uprawnione do dalszego prowadzenia działalności gospodarczej, dzieci adoptowane i dzieci dzieci adoptowanych, są oni wspólnie uprawnieni do dalszego prowadzenia działalności gospodarczej. W doktrynie przyjmuje się, że w takim przypadku powstaje jedno prawo kontynuacji dla osób uprawionych, a nie kilka indywidualnych praw dla każdej z tych osób⁴⁷. Jak wskazują Hermann Grabler, Harald Stolzlechner i Harald Wendl, można mówić o „wspólnym prawie kontynuacji”, przy czym każdej osobie uprawnionej do kontynuowania działalności gospodarczej przysługuje „całkowite” prawo do kontynuowania działalności wraz z pozostałymi współspadkobiercami⁴⁸. Podział lub rozbicie prawa do kontynuowania działalności przez spadkobierców jest niedozwolone. Jeżeli tylko jeden spadkobierca (z kilku uprawionych do kontynuowania działalności gospodarczej) ma kontynuować działalność gospodarczą, może to być dokonane w sposób zgodny z prawem tylko przez to, że pozostali spadkobiercy uprawnieni do kontynuowania działalności gospodarczej zrzekną się udziału w tym prawie⁴⁹.

⁴⁵ M. Köhler, w: *Kommentar zur Gewerbeordnung...*, s. 469.

⁴⁶ H. Grabler, H. Stolzlechner, H. Wendl, *Kommentar zur GewO...*, s. 562–563.

⁴⁷ Tamże, s. 561.

⁴⁸ Tamże, s. 562.

⁴⁹ Tamże.

4. Prawo dalszego prowadzenia działalności gospodarczej w celu sprzedaży przedsiębiorstwa

Istnieje grupa przypadków, gdy celem powstania prawa kontynuacji jest sprzedaż przedsiębiorstwa, aby zaspokoić wierzycieli (*Fortbetriebsrecht zwecks Betriebsverwertung*). Dzieje się tak w sytuacji prawa kontynuacji, które przysługuje masie upadłościowej (§ 44 GewO), jak również wyznaczonemu przez sąd w postępowaniu egzekucyjnym zarządcy przymusowemu lub dzierżawcy przymusowemu (§ 45 GewO).

Prawo kontynuowania działalności gospodarczej przysługuje masie upadłościowej w sytuacji niewypłacalności osoby uprawnionej do prowadzenia działalności gospodarczej. W zdaniu pierwszym § 44 GewO wskazano moment, w którym powstaje prawo kontynuacji przysługujące masie upadłościowej. Wynika z niego, że prawo to powstaje z chwilą wszczęcia postępowania upadłościowego na majątku właściciela przedsiębiorstwa. Prawo dalszego prowadzenia działalności gospodarczej przysługujące masie upadłościowej powstaje *ex lege* i bezpośrednio po wszczęciu postępowania upadłościowego⁵⁰. W orzeczeniu z dnia 20 września 1994 r. Sąd Administracyjny (VwGH) wskazał, że prawo kontynuowania działalności gospodarczej przysługujące masie upadłościowej powstaje obok zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej udzielonego właścicielowi przedsiębiorstwa⁵¹. Podobnie znaleźć można w literaturze przedmiotu, np. Sylvia Paliege-Barfuß podnosi, że zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej udzielone właścicielowi przedsiębiorstwa pozostaje ważne na czas trwania postępowania upadłościowego, ale wówczas nie może on prowadzić działalności gospodarczej, otwierać kolejnych zakładów lub przenosić siedziby. Prawo do kontynuowania działalności gospodarczej jest dodatkowym uprawnieniem obok zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej udzielonego właścicielowi przedsiębiorstwa⁵². Niemniej w orzeczeniu z dnia 30 maja 1980 r. Sąd Administracyjny (VwGH) wskazał, że jeżeli syndyk podejmuje działania, które są przez niego zorganizowane wyłącznie w celu niezwłocznego spieniężenia i które w ogólnym ujęciu składają się zasadniczo tylko z jednego działania, jego działalność nie odpowiada elementom stanu kontynuacji

⁵⁰ M. Köhler, w: *Kommentar zur Gewerbeordnung...*, s. 471.

⁵¹ Orzeczenie Sądu Administracyjnego (VwGH) z dnia 20 września 1994 r., 94/04/0039, https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Vwgh&Dokumentnummer=JWT_1994040039_19940920X00 [dostęp: 7.02.2022 r.].

⁵² S. Paliege-Barfuß, *Die Gewerbeordnung...*, s. 111; zob. także: W. Kinscher, *Die Gewerbeordnung...*, s. 93; M. Köhler, w: *Kommentar zur Gewerbeordnung...*, s. 471.

działalności przedsiębiorstwa lub działalności gospodarczej⁵³. W takiej sytuacji nie zachodzi kontynuacja działalności gospodarczej⁵⁴.

Jak wynika ze zdania drugiego § 44 GewO, syndyk musi bez zbędnej zwłoki zawiadomić rejonowy organ administracyjny o dalszym prowadzeniu działalności gospodarczej (§ 345 Abs. 1 GewO). Należy jednak dodać, że przedmiotowe zawiadomienie nie ma konstytutywnego znaczenia i prawo dalszego prowadzenia działalności gospodarczej przysługujące masie upadłościowej powstaje wraz ze wszczęciem postępowania upadłościowego⁵⁵, tak że zgłoszenie nie ma żadnego znaczenia prawnego w odniesieniu do powstania tego prawa⁵⁶. W związku z tym nie ma konieczności dokonywania zawiadomienia przed rozpoczęciem lub w momencie rozpoczęcia dalszego prowadzenia działalności⁵⁷. Ergo możliwe jest rozpoczęcie prowadzenia działalności, a następnie złożenie zawiadomienia, bez zbędnej zwłoki⁵⁸.

Jak wynika z trzeciego zdania § 44 GewO, w przypadku gdy prawo kontynuowania działalności gospodarczej przysługuje masie upadłościowej, syndyk może zrzec się tego prawa zgodnie z § 43 Abs. 3 GewO. W związku z tym syndyk ma możliwość zrzeczenia się prawa kontynuacji na tych samych warunkach, co małżonek lub zarejestrowany partner uprawniony do dalszego prowadzenia działalności gospodarczej, dzieci, dzieci adoptowane i dzieci dzieci adoptowanych. Prawo kontynuowania masy upadłościowej może istnieć obok zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej właściciela przedsiębiorstwa, który jednak – jak piszą H. Grabler, H. Stolzlechner i H. Wendl – nie może z niego skorzystać w przypadku

⁵³ Orzeczenie Sądu Administracyjnego (VwGH) z dnia 30 maja 1980 r., VwSlg 10149 A/1980, https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Vwgh&Entscheidungsart=Undefined&Sammlungsnummer=VwSlg+10149+A%2f1980&Index=&AenderungenSeit=Undefined&SucheNachRechtssatz=True&SucheNachText=False&GZ=&VonDatum=&BisDatum=14.09.2021&Norm=&ImRisSeitVonDatum=&ImRisSeitBisDatum=&ImRisSeit=Undefined&ResultPageSize=100&Suchworte=&Position=1&SkipToDocumentPage=true&ResultFunctionToken=ce1aaec7-dcd1-4552-8d75-b566fd0c490e&Dokumentnummer=JWR_1979000514_19800530X01 [dostęp: 7.02.2022 r.].

⁵⁴ M. Köhler, w: *Kommentar zur Gewerbeordnung...*, s. 473.

⁵⁵ Orzeczenie Sądu Administracyjnego (VwGH) z dnia 25 lutego 2002 r., VwSlg 15778 A/2002, https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Vwgh&Dokumentnummer=JWT_2000040214_20020225X00 [dostęp: 7.02.2022 r.].

⁵⁶ H. Grabler, H. Stolzlechner, H. Wendl, *Kommentar zur GewO...*, s. 565.

⁵⁷ Tamże; M. Köhler, w: *Kommentar zur Gewerbeordnung...*, s. 473.

⁵⁸ H. Grabler, H. Stolzlechner, H. Wendl, *Kommentar zur GewO...*, s. 565; W. Kinscher, *Die Gewerbeordnung...*, s. 93; S. Paliege-Barfuß, *Die Gewerbeordnung...*, s. 111. Zgodnie z § 44 GewO zawiadomienie, które nie zostało dokonane lub zostało dokonane w sposób nieodpowiedni, nie upoważnia organu do stwierdzenia, że nie zostały spełnione wymogi prawne dotyczące wykonywania prawa do kontynuacji działalności, ani do zakazania kontynuacji działalności; zob. orzeczenie Sądu Administracyjnego (VwGH) z dnia 25 lutego 2002 r., VwSlg 15778 A/2002, https://www.ris.bka.gv.at/Dokument.wxe?Abfrage=Vwgh&Dokumentnummer=JWT_2000040214_20020225X00 [dostęp: 7.02.2022 r.].

postępowania upadłościowego. W takim przypadku przedsiębiorca nie jest uprawniony do dysponowania prawem kontynuowania działalności masy upadłościowej, np. poprzez rezygnację z zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej⁵⁹. Ostatnie zdanie § 44 GewO głosi, że prawo przysługujące masie upadłościowej wygasa z mocy prawa z chwilą zakończenia postępowania upadłościowego.

Prawo kontynuacji może przysługiwać również zarządcy przymusowemu (*Zwangsverwalter*) lub dzierżawcy przymusowemu (*Zwangspächter*) w przypadku egzekucji przez zarząd przymusowy lub dzierżawę. Jak wynika ze zdania pierwszego § 45 GewO, prawo zarządcy przymusowego do dalszego prowadzenia działalności gospodarczej powstaje z chwilą powołania go przez sąd, a prawo dzierżawcy przymusowego – z chwilą rozpoczęcia dzierżawy⁶⁰. Jak wszystkie prawa do kontynuowania działalności gospodarczej, prawo to powstaje *ex lege* bez dalszych działań ze strony właściciela przedsiębiorstwa lub osoby uprawnionej do kontynuowania działalności⁶¹. Należy zaznaczyć, że zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej przez przedsiębiorcę pozostaje ważne pomimo zarządu lub dzierżawy przymusowej, przy czym przedsiębiorca nie może prowadzić działalności gospodarczej. Prawo kontynuowania działalności jest dodatkowym uprawnieniem obok udzielonego mu zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej⁶². Sąd musi dokonać zawiadomienia organu o powołanym zarządcy lub dzierżawcy (zdanie drugie § 45 GewO), lecz nie ma ono wpływu na samo powstanie lub wygaśnięcie prawa kontynuacji⁶³. Prawo zarządcy przymusowego do kontynuowania działalności gospodarczej wygasa z mocy prawa z chwilą ustania zarządu przymusowego, a dzierżawcy przymusowego – z chwilą wygaśnięcia dzierżawy, na co wskazuje treść zdania trzeciego § 45 GewO.

⁵⁹ H. Grabler, H. Stolzlechner, H. Wendl, *Kommentar zur GewO...*, s. 566.

⁶⁰ Tamże, s. 563 i nast.; M. Köhler, w: *Kommentar zur Gewerbeordnung...*, s. 470 i nast.; S. Paliege-Barfuß, *Die Gewerbeordnung...*, s. 110–111.

⁶¹ M. Köhler, w: *Kommentar zur Gewerbeordnung...*, s. 475.

⁶² W. Kinscher, *Die Gewerbeordnung...*, s. 94; S. Paliege-Barfuß, *Die Gewerbeordnung...*, s. 111.

⁶³ H. Grabler, H. Stolzlechner, H. Wendl, *Kommentar zur GewO...*, s. 568.

Zakończenie

Prawo dalszego prowadzenia działalności gospodarczej jest ciekawym rozwiązaniem o charakterze administracyjnoprawnym sprawy sukcesji pokoleniowej działalności gospodarczej po zmarłym przedsiębiorcy. Ustawodawca austriacki w oparciu o koncepcję publicznego prawa podmiotowego stworzył rozwiązanie, którego zaletą jest syntetyczność regulacji i prostota aplikacji w praktyce obrotu prawnego. Opisane w artykule rozwiązanie legislacyjne nie nadaje się jednak do recypowania na grunt prawa polskiego, z racji na przyjętą z modelu romańskiego konstrukcję nabycia spadku przez spadkobierców *ipso iure* w chwili śmierci spadkodawcy⁶⁴. W okresie najbardziej ważkim z punktu widzenia przetrwania przedsiębiorstwa po śmierci przedsiębiorcy, jaki trwa od chwili śmierci przedsiębiorcy do chwili udokumentowania praw spadkowych po zmarłym przedsiębiorcy, w prawie austriackim w założeniu działalność gospodarczą po nim prowadzi masa spadkowa, z uwagi na to, że to jej *ex lege* przysługuje prawo kontynuacji po śmierci przedsiębiorcy. Natomiast w prawie polskim spadek nie ma podmiotowości prawnej, a z mocy prawa przechodzi na spadkobierców z chwilą śmierci spadkodawcy. Nabycie spadku nie ma jednak charakteru definitywnego, tak że w chwili śmierci spadkodawcy krąg spadkobierców nie jest pewny, zasadniczo aż do udokumentowania nabycia praw spadkowych. Osoba, która miała dojść do dziedziczenia, ostatecznie może nie uzyskać statusu spadkobiercy na skutek różnych zdarzeń prawnych (np. odrzucenia

⁶⁴ S. Babiarsz, *Spadek i darowizna w prawie cywilnym i podatkowym*, Warszawa 2019, s. 66–67; W. Borysiak, *Dziedziczenie. Konstrukcja prawna i ochrona*, Warszawa 2013, s. 251–252; tenże, w: *Komentarze Prawa Prywatnego*, t. 4A. *Kodeks cywilny. Komentarz. Spadki*, red. K. Osajda, Warszawa 2019, s. 132–133; J. Ciszewski, J. Knabe, w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. J. Ciszewski, P. Nazaruk, Warszawa 2019, s. 1629; A. Doliwa, *Prawo spadkowe*, Warszawa 2012, s. 12; J. Gwiazdomorski, *Prawo spadkowe w zarysie*, oprac. i zaktualizował A. Mączyński, Warszawa 1990, s. 151; A. Kawałko, H. Witczak, *Prawo cywilne*, Warszawa 2008, s. 802; A. Kawałko, w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 6. *Spadki (art. 922–1087)*, red. M. Habledas, M. Frasz, Warszawa 2019, s. 104–105; P. Księżak, *Prawo spadkowe*, Warszawa 2017, s. 93; J. Kuźmicka-Sulikowska, w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2019, s. 1839–1840; E. Niezbecka, w: *Kodeks cywilny*, t. 4. *Spadki*, red. A. Kidyba, Warszawa 2015, s. 48; A. Olesińska, *Następstwo prawne spadkobierców w prawie podatkowym*, Toruń 2019, s. 29; M. Pazdan, w: *Kodeks cywilny*, t. 2. *Komentarz do art. 450–1088. Przepisy wprowadzające*, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2018, s. 1035; J.S. Piątkowski, w: *System prawa cywilnego*, t. 4. *Prawo spadkowe*, red. J.S. Piątkowski, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1986, s. 86, 92; J.S. Piątkowski, A. Kawałko, H. Witczak, w: *System Prawa Prywatnego*, t. 10. *Prawo spadkowe*, red. B. Kordasiewicz, Warszawa 2015, s. 159; J.S. Piątkowski, B. Kordasiewicz, *Prawo spadkowe. Zarys wykładu*, Warszawa 2011, s. 52–53; J. Pietrzykowski, w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 3, ks. 4. *Spadki. Przepisy wprowadzające kodeks cywilny*, red. Z. Resich, J. Ignatowicz, J. Pietrzykowski, J.I. Bielski, Warszawa 1972, s. 1832–1833; H. Witczak, *Wyłączenie od dziedziczenia na mocy orzeczenia sądu*, Warszawa 2013, s. 19.

spadku)⁶⁵. W związku z tym nawet przy uelastycznieniu i dostosowaniu prawa kontynuacji do principiów polskiego prawa spadkowego, wyposażenie spadkobierców w prawo dalszego prowadzenia działalności gospodarczej *ex lege* od chwili śmierci przedsiębiorcy będącego spadkodawcą, byłoby nieoperatywne, a przede wszystkim zagrażałoby bezpieczeństwu obrotu prawnego, z tego względu, że krąg spadkobierców może ulegać zmianom do chwili udokumentowania praw po zmarłym przedsiębiorcy w drodze prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, zarejestrowanego aktu poświadczenia dziedziczenia czy wydanego europejskiego poświadczenia spadkowego.

Bibliografia

- Babiarz S., *Spadek i darowizna w prawie cywilnym i podatkowym*, Warszawa 2019.
- Bieluk J., *Ustawa o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej. Komentarz*, Warszawa 2019.
- Borysiak W., *Dziedziczenie. Konstrukcja prawna i ochrona*, Warszawa 2013.
- Borysiak W., w: *Komentarze Prawa Prywatnego*, t. 4A. *Kodeks cywilny. Komentarz. Spadki*, red. K. Osajda, Warszawa 2019.
- Ciszewski J., Knabe J., w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. J. Ciszewski, P. Nazaruk, Warszawa 2019.
- Doliwa A., *Prawo spadkowe*, Warszawa 2012.
- Grabler H., Stolzlechner H., Wendl H., *Kommentar zur GewO*, Wien–New York 2011.
- Gwiazdomorski J., *Prawo spadkowe w zarysie*, oprac. i zaktualizował A. Mączyński, Warszawa 1990.
- Kawałko A., w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 6. *Spadki (art. 922–1087)*, red. M. Habdas, M. Fras, Warszawa 2019.
- Kawałko A., Witczak H., *Prawo cywilne*, Warszawa 2008.
- Kinscher W., *Die Gewerbeordnung 1994 mit grundlegender Judikatur der Höchstgerichte sowie verweisenden und erläuternden Anmerkungen unter Heranziehung der Gesetzesmaterialien*, Wien 2007.
- Köhler M., w: *Kommentar zur Gewerbeordnung 1994. Band 1. §§ 1–93*, red. D. Ennöckl, N. Raschauer, W. Wessely, Wien 2015.
- Księżak P., *Prawo spadkowe*, Warszawa 2017.
- Kuźmicka-Sulikowska J., w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2019.
- Mariański A., *Sukcesja przedsiębiorstw prowadzonych przez osoby fizyczne na gruncie ustawodawstw wybranych jurysdykcji*, *Monitor Prawniczy* 2019, nr 23.

⁶⁵ E. Skowrońska-Bocian, *Prawo spadkowe*, Warszawa 2018, s. 38; E. Skowrońska-Bocian, J. Wierciński, w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 6. *Spadki*, red. J. Gudowski, Warszawa 2017, s. 54–55; M. Zelek, w: *Kodeks cywilny*, t. 3. *Komentarz. Art. 627–1088*, red. M. Gutowski, Warszawa 2019, s. 1100.

- Mariański A., *Ustawa o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej*, w: *Planowanie sukcesyjne. Prawne i podatkowe aspekty zarządu sukcesyjnego przedsiębiorstwem osoby fizycznej*, red. A. Mariański, Warszawa 2019.
- Nieubecka E., w: *Kodeks cywilny*, t. 4. *Spadki*, red. A. Kidyba, Warszawa 2015.
- Olesińska A., *Następstwo prawne spadkobierców w prawie podatkowym*, Toruń 2019.
- Paliege-Barfuß S., *Die Gewerbeordnung 1994 mit grundlegender Judikatur der Höchstgerichte sowie verweisenden und erläuternden Anmerkungen unter Heranziehung der Gesetzesmaterialien*, Wien 2017.
- Pazdan M., w: *Kodeks cywilny*, t. 2. *Komentarz do art. 450–1088. Przepisy wprowadzające*, red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2018.
- Piątowski J.S., w: *System prawa cywilnego*, t. 4. *Prawo spadkowe*, red. J.S. Piątowski, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1986.
- Piątowski J.S., Kawałko A., Witczak H., w: *System Prawa Prywatnego*, t. 10. *Prawo spadkowe*, red. B. Kordasiewicz, Warszawa 2015.
- Piątowski J.S., Kordasiewicz B., *Prawo spadkowe. Zarys wykładu*, Warszawa 2011.
- Pietrzykowski J., w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 3, ks. 4. *Spadki. Przepisy wprowadzające kodeks cywilny*, red. Z. Resich, J. Ignatowicz, J. Pietrzykowski, J.I. Bielski, Warszawa 1972.
- Skowrońska-Bocian E., *Prawo spadkowe*, Warszawa 2018.
- Skowrońska-Bocian E., Wierciński J., w: *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. 6. *Spadki*, red. J. Gudowski, Warszawa 2017.
- Witczak H., *Wylączenie od dziedziczenia na mocy orzeczenia sądu*, Warszawa 2013.
- Wrzcionek R., *Zarządca sukcesyjny przedsiębiorstwa w spadku. Status i charakter prawny*, Warszawa 2020.
- Zelek M., w: *Kodeks cywilny*, t. 3. *Komentarz. Art. 627–1088*, red. M. Gutowski, Warszawa 2019.